

**STEP BİYOLOJİK
ÇEŞİTLİLİĞİ**

VE

**ULUSAL BİYOLOJİK
ÇEŞİTLİLİK STRATEJİSİ**

**UNEP/GEF BİYOLOJİK ÇEŞİTLİLİK
SÖZLEŞMESİNİ
UYGULAMA PROJESİ**

İÇİNDEKİLER

<i>Türkiye'nin Step Biyolojik Çeşitliliği.....</i>	<i>3</i>
<i>Step Biyolojik Çeşitliliği(BÇ) Üzerindeki Tehdit Faktörleri.....</i>	<i>8</i>
<i>Step Biyolojik Çeşitliliğini(BÇ) Korumaya Yönelik Boşluklar ve İhtiyaçlar.....</i>	<i>9</i>
<i>UBSEP 2007- Step Biyolojik Çeşitliliği(BÇ) için Öncelikli Hedefler.....</i>	<i>10</i>
<i>UBSEP 2007 -Step Biyolojik Çeşitliliğini(BÇ) Koruma: Boşluklarla İlgili Sentez.....</i>	<i>13</i>
<i>UBSEP 2007 Hedefleri ile Biyolojik Çeşitlilik (BÇ) Sözleşmesi Step Biyolojik Çeşitliliği İş Programının Karşılaştırılması.....</i>	<i>16</i>

Türkiye'nin Step Biyolojik Çeşitliliği

Barındırdığı doğal bitki ve hayvan türleriyle step alanlar biyolojik çeşitlilik açısından yaşamsal öneme sahiptir. Bu türler tarıma ilaç sanayisine ve bazı başka sanayilere önemli katkı sağlar. Birçok tahıl yabancı endemik türlerden yetiştirilmektedir. Tahılların büyük çoğunluğu yalnızca Türkiye'ye özgü olan yabancı türlerden yetiştirildiğinden stepin, ekonomik ve genetik kaynaklar yönünden belki de ülkemizdeki tüm ekosistemler arasından en önemli ekosistem olduğu görülmektedir.

Otsu bitkilerle örtülü alanlar olarak tanımlanan step ve çayır ekosistemleri Türkiye'de çok geniş alanları kaplar. Özellikle İç Anadolu, Ege ve Akdeniz Bölgelerinin yüksek dağ katları ve Doğu Anadolu'nun büyük bir kısmında yayılış gösterir. Step ekosisteminin en karakteristik özelliği bir veya çok yıllık otsu bitkilerin (daha çok buğdaygil familyası üyeleri) baskın olmasıdır. Step vejetasyonunun floristik kompozisyonu çok zengindir ve içerisinde birçok endemik bitki bulunur. Step vejetasyonunun hakim bitkileri *Stipa sp.*(Sorguçotu), *Bromus sp.*, *Astragalus sp.* (Geven), *Acantholimon sp.*(Kirpidikeni), *Onobrychis sp.* (Korunga) ve *Salvia sp.* (Adaçayı)'dır. Türkiye'deki step vejetasyonu Tuz Gölü çevresi hariç ormanların tahribi sonucu sekonder olarak geliştiği için seyrek olarak birçok çalı ve ağaç türleri de içerir. Step bölgelerinde yayılış gösteren başlıca çalı ve ağaç türleri *Prunus sp.* (Yabancı erik), *Berberis sp.* (Kadıntuzluğu), *Amygdalus sp.*(Yabanibadem), *Pyrus sp.* (Ahlat), *Paliurus spina-christii* (Karaçalı), *Rosa sp.* (Kuşburnu) ve *Crataegus sp.* (Alıç) gibi bitkilerdir.

Türkiye'deki step formasyonu yayıldığı alanın topoğrafik yapısına göre genel olarak "Ova Stepleri" ve "Dağ Stepleri" olarak ikiye ayrılır.

Ova stepleri 800-1200 metreler arasında düz veya az eğimli bölgelerde görülür ve karakteristik bitkileri Tuz Gölü çevresindeki tuzcul halofitler, *Chenopodiaceae* (Kazayağgiller), *Juncaceae* (Hasırotugiller) ve *Cyperaceae* (Sazgiller) familyası üyeleri ile *Peganum harmala* (Üzerlik), *Artemisia sp.* (Yavşan), *Thymus sp.* (Kekik) ve *Salvia sp.* (Adaçayı) gibi türlerdir. İç Anadolu'da çeşitli jeolojik olayların neticesinde oluşmuş daha çok tüf ağırlıklı habitatlar, Ürgüp ve Göreme çevresi, Ereğli ve Karapınar ovalarında geniş alanlar kaplarlar. Eğimin hemen hemen hiç olmadığı bu habitatlar da düz ova stepi ekosistemi içerisinde değerlendirilir.

Ova stepleri içerisinde yer alan marnlı step habitatı İç Anadolu ve İç Anadolu'yu çevreleyen düşük rakımlı alanlarda yaygın olarak bulunur. Bu ekosistemin floristik kompozisyonu son derece zengindir ve bazıları dar yayılışlı olmak üzere floristik yapısı içerisinde birçok endemik bitki barındırır.

Jipsli step ekosistemi Çankırı, Sivas, Ankara Beypazarı ve Erzincan İliç çevrelerinde yaygın olarak bulunur. Bu ekosistemin floristik kompozisyonu çok zengin değildir ancak endemizm oranı çok yüksektir. Ekolojik toleransları sınırlı olduğundan, jipsli habitat bitkilerinin popülasyonlarına başka yerlerde rastlanma olasılığı çok düşüktür.

Sivas, Erzincan ve Kırıkkale çevrelerinde az da olsa serpantin ana kayalar üzerinde serpantin step habitatlarına rastlanır. Bu tür habitatın endemik bitkileri bölgeden bölgeye değişiklik gösterir.

Dağ stepleri ise genellikle 1300-2500 metreler arasında yaygındır. Karakteristik türleri yastık formundaki dikenli *Astragalus sp.*(Geven), *Onobrychis cornuta* (Dikenlikorunga), *Acantholimon sp.* (Kirpidikeni) ile otsu formdaki *Asdphodeline sp.* (Çiriş) ve *Thymus sp.* (Kekik) türleridir. Doğu Anadolu dağ steplerinin floristik kompozisyonu diğer bölgelerdeki dağ steplerinden biraz farklıdır. Doğu Anadolu bölgesinde *Ferula sp.* ve *Prangos sp.* gibi çakşır türlerinin baskınlığı artar. Türkiye'de hemen hemen her dağa özgü endemik bitki bulunmaktadır ve bu endemikler daha çok yüksek dağ stepi habitatında yayılış gösterirler.

Doğu Karadeniz dağlarının yüksek kesimleri ile Doğu Anadolu'nun kuzey ve kuzeydoğu kesimlerinde ise subalpin ve alpin çayırıklar geniş alanlar kaplarlar. Subalpin ve alpin çayırıkların stepten farkı bölgenin daha fazla yağış alması ve kurak devrenin daha kısa olması ile kendini gösterir. Subalpin ve alpin çayırıklarda nem seven Gramineae (Buğdaygil) türleri, Ranunculaceae (Düğünççeğigiller) ve Geraniaceae (Turnagagasigiller) yaygın olarak bulunur. Yaz aylarında step vejetasyonunu oluşturan türlerin büyük bir kısmı kuruduğu halde subalpin ve alpin çayırıklar çiçek bahçesi gibidirler.

Stepler flora açısından zengin olduğu gibi fauna açısından da zengindir. Türkiye step ekosistemi; endemik bir alt-tür olan Anadolu koyununun yanı sıra, step vaşığı, kızıl tilki, arap tavşanı, yabani tavşan, avurtlak, koca avurtlak, kurt, huş faresi, köstebek ve gelengi gibi birçok memeli türünü barındırır. Step ekosisteminde sürüngen faunasına ait tosbağa, bozkır keleri, yayla kertenkelesi, step kertenkelesi, çizgili kertenkele, benekli yılan, koca engerek ve şeritli engerek gibi fauna elemanları yayılış gösterir. Step habitatu ayrıca, nesli tehlikede olan kuş türlerinden toy, küçük kerkenez, yilankartalı, kızıl şahin, doğan, keklik, bozkır toygarı, kızıl kırlangıç, dağ mukallidi, kaya serçesi, ispinoz, kiraz kuşu, delice, mezeldek, ibibik, bildircin gibi pek çok kuş türüne ev sahipliği yapar. Kuşkusuz step faunasını oluşturan asıl canlı grubu böceklerdir, stepler birçok endemik böcek türüne ev sahipliği yapmaktadır.

Step Biyolojik Çeşitliliğini(BÇ) Tehdit Eden Faktörler

Türkiye'de otsu bitkilerle örtülü alanlar olarak tanımlanan step ve çayırık alanlar günümüzde 21 milyon hektar civarındadır. Türkiye'de 1935'te 44.300.000 hektar ve 1950'de 37.800.000 hektar step ve çayırık alan olduğu düşünüldüğünde bu ekosistemin ne kadar tahrip gördüğü kolayca anlaşılır. Bu düşüşün en önemli sebebi step alanlarının daha çok düz ovalarda bulunması, yerleşim yerlerine yakınlığı ve bu ekosistemlerin sahipsiz olmasıdır. Step alanlarının çoğunluğu artan nüfusun gıda ve barınma ihtiyacını karşılamak için geçmiş yıllarda tarım ve yerleşim alanlarına dönüştürülmüştür. Tüm ülke yüzölçümünün %28'ini kaplayan step ve çayırık alanların büyük bölümü kontrolsüz otlatma, plansız yerleşim ve sanayileşme sonucu bozulmuş veya verimsizleşmiştir.

Step ekosistemlerini tehdit eden faktörler şu şekilde sıralanabilir:

- İnsan nüfusunun aşırı ölçüde artması;
- 90'lı yıllara kadar mera ıslah ve kullanım yönetiminin olmayışı ve meraların tarım amacıyla sürülmesi;
- Erozyonun artması;
- Alt ve üst yapı inşaatlarının tahrip edici etkileri;
- Ekonomik değere sahip doğal bitkilerin aşırı toplanması;
- Yanlış madencilik aktiviteleri;
- Yanlış ve bilinçsiz ağaçlandırma;
- İklim değişikliği nedeniyle habitatların bozulması
- Aşırı otlatma ve avlama;
- Anız yakılması.

Step Biyolojik Çeşitliliği Korumaya Yönelik Boşluklar ve İhtiyaçlar

Kurumsal alt yapı, yasal mevzuat ve korunması gereken alanlar ile ilgili birçok çalışma olmasına rağmen step ekosistemleri üzerinde aşırı otlatma, tarla açma ve sanayi kurma gibi olumsuz gelişmeler hız kesmeden sürmektedir. Bu da sektörler arası eşgüdüm eksikliğinden kaynaklanmaktadır.

Türkiye'de mevcut olan kanun ve yönetmelikler step ekosistemlerini korumaya yönelik olmaktan çok aşırı otlatmayı düzenlemeyi asıl amaç edinmiştir. Step ekosistemlerinde korunan alan ilan edilmesine yönelik mevzuat boşluğu bulunmaktadır. Öncelikle farklı alt habitatları olan step ekosistemleri üzerinde mevcut çalışmalara dayalı olarak her alt habitatu en iyi temsil eden alanlardan olmak üzere korunacak alanların belirlenmesine ve bu alanlar ile ilgili yönetim planlarının hazırlanması için yasal ve kurumsal boşlukların doldurulmasına ihtiyaç vardır. Bu çalışmaların yanı sıra step ekosistemlerinde korunması gereken türlerin ne kadarının mevcut koruma alanlarında bulunduğu yeni koruma alanlarına ihtiyaç olup olmadığı bilimsel verilerin ışığı altında belirlenmelidir.

Step ekosistemlerine özgü türlerin belirlenmesi ve teşhisi özel uzmanlık gerektiren bir konudur. İlgili kurumlarda step ekosistemleri üzerinde uzmanlaşmış teknik personel sayısının artırılmasına ihtiyaç vardır. Bu ekosistemler genetik çeşitlilik açısından önem taşıdığından, genetik kaynaklarla ilgili

araştırmacı sayısının artırılmasına ve genetik çeşitliliğin araştırılmasına ve korunmasına yönelik altyapı ve tesis imkanlarının geliştirilmesine daha fazla önem verilmesi gerekmektedir.

UBSEP 2007- Step Biyolojik Çeşitliliği İçin Öncelikli Hedefler

Üniversiteler, Kamu Kurumları ve STK'dan 100'den fazla konularında uzman katılımcının sistematik bir katılımcı süreçte alınan katkıları ve uzman danışmanların desteği ile yapılan çalışmalar sonunda değerlendirmeye alınan çok sayıda hedef arasından aşağıdaki 11 stratejik hedef step ekosistemlerinde biyolojik çeşitliliği korumak ve sürdürülebilir kılmak için öne çıkmıştır.

Tablo 1. Step Biyolojik Çeşitliliği İçin Öncelikli Hedefler

Hedef Kodu	Hedef tanımı
BÇH003	Araştırma sonuçlarının karar vericiler, kullanıcılar ve diğer paydaşların uygulayabileceği bir şekilde paylaşımının sağlanması
BÇH006	Arazi sahipleri, yerel yönetimler ve ilgili kesimlerle görüş alışverişinde bulunularak, korunan alanın içinde ve çevresindeki insan faaliyetlerinin koruma alanındaki biyolojik çeşitlilik üzerindeki olumsuz etkilerinin minimuma indirilmesi ve bu alanların bütünlüğünün korunması
BÇH032	Coğrafi Bilgi Sistemleri (CBS), ile biyolojik ve biyofiziksel verilerin daha hızlı analiz edilmesini ve dağıtımını sağlayacak öteki teknolojileri ve bilgi yönetim sistemlerini geliştirmeye yönelik çalışmaların sürdürülmesi
BÇH039	Duyarlı, tehdit ya da tehlike altındaki türlerin ve ekosistemlerin korunmasına yönelik veri tabanlarının geliştirilmesini ve bunların uyumlu hale getirilmesini sağlayacak çalışmaların desteklenmesi ve bu türler ve ekosistemler için ekolojik ağlar oluşturmanın sürdürülmesi
BÇH060	Envanter çalışmasını gerçekleştirmek için, taksonomistleri, ekologları, genetikçileri ve öteki uzmanları içeren yeterli uzman gruplarının oluşturulması
BÇH065	Genetik kaynakların korunması ve ekonomik kullanımının en üst düzeye çıkarılması için, başta yerel çeşitler olmak üzere evcilleştirilmiş ve evcilleştirilmemiş biyolojik kaynakların genetik çeşitliliklerinin belirlenmesi ve kayıt altına (patent, tescil, vb) alınması,
BÇH069	Hassas, tehdit ve tehlike altında olan türlere ve ekosistemlere, kritik habitatlara, üzerinde çok az çalışma yapılmış sınıflandırma gruplarına, ekonomik değere sahip sınıflandırma gruplarına, yüksek düzeyde çeşitliliği olan alanlara, kırsal ve kentsel kalkınma ile insan kaynaklı zararların en çok görüldüğü bölgelere öncelik verilerek, özel koruma tedbirleri geliştirilmesi
BÇH074	İklim değişikliğinin biyolojik çeşitlilik üzerindeki etkilerinin belirlenmesi, izlenmesi ve en çok etkilenen ekosistemlerin ve türlerin bu etkilerden korunmasına yönelik tedbirler alınması
BÇH088	Mikro-organizmaların çeşitliliği, ekosistemlerdeki işlevsel rolleri ve potansiyel ekonomik kullanımları hakkındaki bilgilerin artırılmasına yönelik geleneksel yöntemlerle birlikte yenilerinin de kullanımlarının özendirilmesi
BÇH104	Risk altındaki türlerin ekolojik gereksinimlerinin saptanması; uygulanabilir ve gerekli olduğunda, tehlike altında ya da tehdit altında olarak tanımlanmış türler için iyileştirme programları geliştirilmesi, uygulanması ve başarısının değerlendirilmesi
BÇH128	Türkiye'deki tehlike ve tehdit altındaki türlere ilişkin kırmızı listelerin periyodik olarak güncelleştirilmesi

* Yukarıdaki sıra Hedeflerin öncelik sırasını göstermemektedir.

Öne çıkan hedefler ağırlıklı olarak; Yönetim ve Kapasite Geliştirme, Koruma ve Sürdürülebilir Kullanım ile İzleme ve Göstergeler kesişen alanlarına odaklanmış hedeflerdir.

Hedeflerin öngörülen zamanlamalarına bakıldığında, bilgi yönetim sistemlerini, genetik kaynakların kayıt altına alınmasını ve mikro-organizmaların araştırılmasını içeren 3 hedefin (BÇH032, BÇH065, BÇH088) 7-10 yıl süre gerektiren ve tamamlanması 2020 lere kadar uzanacak uzun soluklu hedefler olduğu, diğer 8 hedefin (BÇH003, BÇH006, BÇH039, BÇH060, BÇH069, BÇH074, BÇH104, BÇH128) ise 2014 yılı gibi orta vadede tamamlanabileceği görülmektedir.

UBSEP 2007 -Step Biyolojik Çeşitliliğini Koruma Hedeflerine Yönelik Boşluklarla İlgili Sentez

Tarımsal biyolojik çeşitliliği etkin koruyabilmek ve sürdürülebilir kullanabilmek için öngörülen hedeflerin gerçekleştirilmesi yolunda giderilmesi gereken boşluklar Tablo 2’de özetlenmiştir. Bu boşluklar;

- İnsan kaynakları alanında personel istihdamındaki süreksizlik, taksonomist, iklim bilimci, ekoloğ ve genetik kaynaklarla ilgili araştırmacı sayısının yetersizliği, arazi çalışmalarını gerçekleştirecek uzman yetersizliği,
- Mali kaynaklarda rehabilitasyona yönelik mali kaynak ayrılmaması, meraların sürdürülebilir kullanımını teşvik eden ekonomik tedbirlerin eksikliği ve kaynakların etkin kullanılmaması,
- Altyapıda genetik laboratuvar sayısının yetersizliği ve arazi ekipmanlarındaki eksiklikler,
- Mevzuatta kadastro çalışmalarında step alanlarının belirlenmesinde kolaylaştırıcı tanımlamaların yapılması, mikro-organizmalar ve step koruma alanları ile ilgili yasal eksiklikler,
- Kurumsal olarak da kurumlar arası eşgüdüm eksikliği

olarak ifade edilebilir.

Tablo 2: Hedeflerin gerçekleştirilmesi için giderilmesi gereken boşluklar

	İNSAN KAYNAKLARI				MALİ KAYNAKLAR						ALTYAPI				MEVZUAT				KURUMLAR								
	PERSONEL YETERSİZLİĞİ	KALİTE EĞİTİM EKSKİKLİĞİ	BİLİNC EKSKİKLİĞİ	İSTİHDAM POLİTİKALARI	İŞLETME GİDERLERİ	YATIRIM GİDERLERİ	GENEL BÜTÇE	KAYNAKLARIN ETKİN KULLANILMAMASI	YÜKSEK MALİYETLER	YETERSİZ AR-GE FONLARI	BİLİŞİM ALTYAPISI	VERİ BANKALARI	LABORATUVARLAR, SARF MALZEMELERİ EKİPMANLAR	LOJİSTİK DESTEK VE ALTYAPI	ARAZİ EKİPMANLARI	UZAKTAN ALGILAMA - CBS	PERSONEL REJİMİ	İHALE KANUNU	YASAL EKSKİKLİKLER VE UYUMSUZLUKLAR	YASALARIN UYGULANMA EKSKİKLİKLERİ	İŞBİRLİĞİ	İLETİŞİM	EĞGÜDÜM	YENİ KURUM	GÖREY TANIMI	KAPASİTE YETERSİZLİĞİ	
BÇH003	✓				✓	✓																					
BÇH006		✓																									
BÇH032		✓	✓		✓	✓	✓	✓	✓	✓		✓			✓			✓									
BÇH039	✓		✓	✓									✓	✓										✓			
BÇH060																											
BÇH065	✓	✓			✓	✓	✓	✓	✓	✓								✓					✓				
BÇH069	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓		✓	✓		✓	✓				✓					✓	
BÇH074	✓				✓	✓				✓					✓			✓								✓	
BÇH088	✓						✓	✓	✓			✓						✓								✓	
BÇH104	✓	✓					✓	✓	✓			✓							✓				✓	✓		✓	
BÇH128	✓						✓	✓	✓			✓		✓				✓				✓			✓		

UBSEP 2007 Hedefleri ile BÇ Sözleşmesi Step Biyolojik Çeşitliliği İş Programının Karşılaştırılması

Biyolojik Çeşitlilik Sözleşmesi kapsamında kurak ve yarı kurak alanların biyolojik çeşitliliği konusunda hazırlanan iş programı, "Değerlendirmeler" ve "Belirlenen ihtiyaçlara cevap olarak hedefe yönelik eylemler" olarak iki bölüme ayrılmaktadır. Değerlendirmeler aracılığıyla kazanılan bilgiler ihtiyaç duyulan cevaplara kılavuzluk yapacak, faaliyetlerden elde edilen dersler değerlendirilmeleri için geri bildirim temin edecektir.

Değerlendirmeler bölümünün hedefi kurak ve yarı kurak alanların biyolojik çeşitliliğinin durumu ve üzerindeki baskılar konusundaki bilgileri toplamak ve analiz etmek, mevcut bilgileri ve en iyi uygulamaları dağıtmak ve uygun faaliyetleri belirleyebilmek amacıyla bilgi boşluklarını doldurmaktır.

Belirlenen ihtiyaçlara cevaben hedefe yönelik eylemler bölümünün hedefi kurak ve yarı kurak alanların biyolojik çeşitliliğinin korunması ve bileşenlerinin sürdürülebilir kullanımını ve genetik kaynaklarının kullanımından kaynaklanan faydaların eşit ve adil olarak paylaşımını desteklemek ve kurak ve yarı kurak alanlarda biyolojik çeşitlilik kaybı ve bunun sosyo-ekonomik sonuçları ile mücadele etmektir.

Sözleşmenin iş programları, Taraf ülkelerin ulusal biyolojik çeşitlilik ve sürdürülebilir kalkınma stratejileri ve eylem planları kapsamında ulusal şartlar ve önceliklere göre kendilerine uyarlamaları beklenen kapsamlı ve entegre faaliyetler çerçevesidir. UBSEP'in güncelleştirilmesi sürecinde bu uyarlamaların yapılmasına da olanak sağlanmıştır. UBSEP hedefleri ile iş programı karşılaştırıldığında, step biyolojik çeşitliliği ile ilgili olarak öne çıkan hedeflerin kurak ve yarı kurak alanlar konusundaki iş programı kapsamındaki bazı faaliyet alanları ile örtüştüğü görülmektedir.

Aşağıda UBSEP'te step biyolojik çeşitliliği ile ilgili olarak öne çıkan hedeflerle kurak ve yarı kurak alanlar konusundaki iş programı altında yapılması gereken faaliyetlerle kesismelerin listesi verilmiştir. Bu örtüşmeler Sözleşme altındaki iş programında ülkemiz için öncelikli olarak ele alınması gereken faaliyet alanlarını göstermektedir. (*Hedef tanımları için Bkz. Tablo 1*).

- Bölüm A: Değerlendirmeler

- Faaliyet 2. Biyolojik Çeşitlilik Sözleşmesinin Ek I'inde belirtilmiş olan kriterlere atıfla, diğerlerinin yanı sıra endemik türler ve aşağı sulak alanlar gibi, biyolojik çeşitlilik için özel değeri olan ve / veya özel tehdit altında olan kurak ve yarı kurak alanlar dahilinde spesifik alanların belirlenmesi. (**BÇH039**)
- Faaliyet 4. Özellikle ekosistem yapısı ve işleyişi olmak üzere (ör. otlatma, kuraklık, seller, yangınlar, turizm, tarımsal dönüşüm veya terk etme) kurak ve yarı kurak alanların biyolojik çeşitliliğini etkileyen ekolojik, fiziksel ve sosyal süreçler konusunda bilgi oluşturmak. (**BÇH032**)

- Bölüm B: Belirlenen ihtiyaçlara cevaben hedefe yönelik eylemler

- Faaliyet 7. (a) Mevcut korunan alanlarda tedbirlerin güçlendirilmesi, sürdürülebilir geçim kaynaklarının geliştirilmesi ve desteklenmesine yatırım yapılması, alternatif geçimlerin oluşturulması ve koruyucu tedbirlerin alınması da dahil olmak üzere kurak ve yarı kurak alanların biyolojik çeşitliliğinin korunması için spesifik tedbirlerin alınması ve ilave korunan alanların tesis edilmesi ve kullanılması; (**BÇH039**)
- Faaliyet 7. (b) Toprak ve su korunması gibi, eşlik eden faydalarla birlikte bozulmuş kurak ve yarı kurak alanların biyolojik çeşitliliğinin rehabilitasyonu veya restorasyonu; (**BÇH104**)
- Faaliyet 7. (f): Gerekli olduğu durumlarda, kurak ve yarı kurak alanların biyolojik çeşitliliğinin *in-situ* (*Doğal yaşam alanında koruma*) ve bunun tamamlayıcısı olarak *ex-situ* (*Doğal yaşam alanı dışında koruma*) korunması, bunu yaparken etkili *in-situ* biyolojik koruma stratejileri geliştirme konusunda iklim değişikliğinin daha iyi anlaşılmasının hesaba katılması (**BÇH039, BÇH074**)
- Faaliyet 7. (j) Kurak ve yarı kurak alanların biyolojik çeşitliliğinin sürdürülebilir kullanımı konusundaki bilgilerin kullanılabilir hale getirilmesi, erişilebilir olması ve alışverişinin sağlanmasının kolaylaştırılması (**BÇH032**).
- Faaliyet 9. (e) Biyolojik tetkik de dahil olmak üzere kurak ve yarı kurak alanların genetik kaynaklarının kullanımından kaynaklanan faydaların adil ve eşit bir şekilde paylaşımını desteklemek için mekanizmalar ve çerçeveler tesis edilmesi. (**BÇH065**).